

Urszula Zielińska

Biblioteka Główna

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID ID: 0009-0002-8732-8975

DOSTOSOWANIE FUNKCJONALNOŚCI WYSZUKIWARKI PRIMO VE
DO POTRZEB UŻYTKOWNIKÓW KATALOGU BIBLIOTEKI
UNIwersYTETU MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE

Streszczenie: Artykuł omawia zmiany konfiguracyjne w domyślnych ustawieniach wyszukiwarki PRIMO VE, wykorzystując narzędzia dostępne z poziomu systemu ALMA. Prezentuje rozwiązania wyszukiwawcze dostosowane do użytkowników katalogu Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Przejrzyste udostępnianie informacji o posiadanych zbiorach tradycyjnych i elektronicznych było głównym założeniem prac związanych z konfiguracją wyszukiwarki PRIMO VE. Podczas niezbędnych konfiguracji i dostosowań starano się, aby prezentowane funkcje systemu stanowiły spójną informację dla użytkownika we wszystkich agendach systemu biblioteczno-informacyjnego UMCS.

Słowa kluczowe: Alma, PRIMO VE, Biblioteka UMCS, system biblioteczny, katalog biblioteczny, platforma usług bibliotecznych, portfolio, Central Discovery Index, Deskryptory Biblioteki Narodowej, DBN, Alma Analytics

**Adaptation of the Functionality of the Primo VE Search Engine to the Needs
of Users of the University of Maria Curie-Skłodowska Library Catalog**

Abstract: The article discusses configuration changes of the default settings of the Primo VE search engine, using tools available from the Alma system. It presents search solutions tailored for users of the catalog of the Maria Curie Skłodowska University Library in Lublin. Transparent access to the information about the traditional and electronic collections held was the main assumption of the work related to the configuration of the Primo VE search engine. During the necessary configurations and adjustments, efforts were made to ensure that the presented system functions provided the user and all agendas of the UMCS library and information system with consistent information.

Keywords: Alma, Primo VE, UMCS Library, library system, library catalog, library services platform, portfolio, Central Discovery Index, National Library Descriptors, DBN, Alma Analytics

Wprowadzenie

Zadaniem współczesnej biblioteki akademickiej jest odzwierciedlanie wartości, misji i celów uczelni, której jest częścią i realizuje je na poziomie adekwatnym do oczekiwań swych użytkowników – pracowników i studentów¹. Rozwój technologiczny okazał się katalizatorem przeobrażeń dokonujących się w bibliotekach akademickich. Początkowe zmiany zachodzące pod wpływem automatyzacji prac i procesów bibliotecznych w dobie rozwoju technologii informacyjnych oraz sieci Web doprowadziły wręcz do rewolucyjnych przeobrażeń. Od lat 60. XX w. biblioteki zaczęły eksperymentować z komputerami. Na rynku pojawiły się serwisy bibliograficzne wykorzystujące nową technologię online i wspólne słownictwo MARC. Ulepszenia w zakresie przechowywania danych komputerowych, a także w telekomunikacji przyczyniły się w kolejnych latach do powstania systemów, które zawierały niezbędny sprzęt oraz oprogramowanie wspierające również funkcjonowanie bibliotek.

Automatyzacja podstawowych procesów bibliotecznych, tj. gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów bibliotecznych w dużych bibliotekach naukowych, była możliwa dzięki zastosowaniu zintegrowanych systemów bibliotecznych (ang. *Integrated Library System* – ILS), które są nazywane również systemami zarządzania biblioteką (ang. *Library Management System* – LMS). ILS zaczęły umożliwiać czytelnikom bardziej aktywne angażowanie się w ich biblioteki za pośrednictwem OPAC i portali internetowych. Użytkownicy mogli zalogować się na swoje konta biblioteczne, a także uwierzytelnić się w celu uzyskania dostępu do internetowych baz danych subskrybowanych przez bibliotekę. Do dziś w bibliotekach akademickich i pozaakademickich działają programy krajowe (np. MAK, Prolib, Sowa) oraz zagraniczne (Virtua, Aleph, Horizon i inne), które te zadania obsługują². Jednakże ILS zaprojektowano w celu zarządzania zbiorami drukowanymi (na bazie formatów MARC) i nie są one w stanie do końca odzwierciedlić skomplikowanych relacji zachodzących pomiędzy zasobami elektronicznymi oraz dostosować przepływ pracy w tym aspekcie. Wymusiło to rozwój ILS w kierunku umożliwienia zarządzania zasobami dostępnymi w środowisku cyfrowym. Zaowocowało to powstaniem zarówno narzędzi do zarządzania zasobami elektronicznymi, jak i wyłonieniem się nowej generacji systemów bibliotecznych zaprojektowanych z myślą o zasobach cyfrowych. „Są to tzw. platformy usług biblio-

¹ G. Piotrowicz, *Współczesna biblioteka akademicka w ujęciu systemowym, integrującym jej przestrzeń fizyczną i elektroniczną*, „Biuletyn EBIB” 2015, nr 1 (155), s. 1–2, [online], <https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/314/311> [dostęp: 01.02.2023].

² B. Kmieciowska, I. Olińska, D. Piotrowski, *FOLIO, OLE oraz TIND, czyli nowoczesne platformy usług bibliotecznych: open source i jego komercjalizacja*, „Biuletyn EBIB” 2016, nr 8 (170), s. 1–2, [online] <https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/3935/498-2219-2-PB.pdf?sequence=1> [dostęp: 01.02.2023].

tecznych (ang. *Library Services Platform* – LSP), działające w chmurze obliczeniowej w modelu SaaS6 (ang. *Software as a Services* – SaaS) w architekturze *multi-tenancy*³.

Systemy te proponują znacznie lepsze rozwiązania w zarządzaniu zasobami bibliotek zwłaszcza elektronicznymi, ponieważ to te zasoby zaczynają dominować w zakupach bibliotek. Są to systemy nowej generacji, rozwijane w modelu chmurowym zapewniające kompleksową obsługę wszystkich typów zasobów oraz prezentowanie ich w jednym interfejsie⁴. Charakterystyczne dla oprogramowania działającego w modelu chmurowym jest to, że biblioteka może zrezygnować z zaplecza serwerowego oraz zadań wykonywanych przez informatyków, takich jak administracja serwerów, tworzenia kopii zapasowych, zarządzania siecią. Ponadto systemy biblioteczne nowej generacji cechuje odejście od pracy w modułach na rzecz procesów, co przekłada się na nowy model w zarządzaniu zbiorami różnych typów (tradycyjnych i elektronicznych). „Platformy wprowadziły elektroniczne zarządzanie zasobami (*Electronic Resource Management* – ERM), czyli obsługę takich funkcji, jak wybór, zakup, uzyskiwanie licencji, dostęp, konserwacja, wypożyczanie, ewaluacja, magazynowanie oraz »odsiew« elektronicznych zasobów informacyjnych, takich jak czasopisma elektroniczne, e-booki, media strumieniowe, bazy danych, CD-ROM i oprogramowania komputerowe”⁵. Systemy nowej generacji przekształcają katalogi biblioteczne z formy „zamkniętej” do prezentowania swoich zbiorów, odwołujących się do różnych typów zasobów i powiązanych z innymi źródłami danych, przez wspólny interfejs pomiędzy wieloma repozytoriami. Dzięki temu multiwyszukiwanie w platformach pozwala na jednoczesne przeszukiwanie tak różnych zbiorów, jak e-czasopisma, e-booki, katalogi, indeksy tematyczne, pełnotekstowe bazy danych itd.

W kontekście zmiany użytkowanego systemu bibliotecznego Virtua i wdrożenia systemu nowej generacji ALMA (listopad 2022 r.) Biblioteka UMCS, oferując swoim użytkownikom nowy interfejs katalogu online, przyjęła za cel, aby usługi biblioteczne, a zwłaszcza te świadczone drogą elektroniczną zajmowały jedno z ważniejszych miejsc w działalności biblioteki.

³ *Ibidem*.

⁴ M. Dziubecki, *Innowacyjne kierunki rozwoju platform usług bibliotecznych*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 2, s. 1, [online], <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/672/707> [dostęp: 01.2023].

⁵ J. Kozłowski, *Problem platform usług bibliotecznych w Polsce*, „Biuletyn EBIB” 2016, nr 8 (170) s. 1–4 [online], <https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/163/157> [dostęp: 01.02.2023].

Nowy interfejs katalogu Biblioteki UMCS prezentowany przy pomocy wyszukiwarki PRIMO VE

PRIMO VE jest zintegrowaną z systemem ALMA wyszukiwarką zasobów tradycyjnych i elektronicznych. Przy zmieniających się technologiach, interfejsach systemów to przejrzyste prezentowanie zasobów w katalogu biblioteki jest bardzo pożądanym elementem dostosowania się do potrzeb użytkowników. Nowy interfejs katalogu prezentowany przy pomocy wyszukiwarki PRIMO ujawnił potencjał biblioteki przez dostarczenie użytkownikowi uniwersalnego narzędzia, pozwalającego na znalezienie i uzyskanie dostępu do pełnego spektrum materiałów bibliotecznych, drukowanych, elektronicznych i cyfrowych, niezależnie od ich formatu i lokalizacji⁶. Możliwość integracji ALMY dzięki dostępnemu zestawowi interfejsów API (ang. *Application Programming Interface*) z innymi systemami naszej uczelni, np. USOS – Uczelniany System Obsługi Studentów, jeszcze bardziej wzbogaca użyteczność tego systemu dla społeczności akademickiej.

System wyszukiwawczy PRIMO od początku rozwoju ALMY służył jako interfejs użytkownika. ALMA i PRIMO bazują na jednym indeksie, co pozwala na uproszczenie przepływów pracy i ujednoczone zarządzanie w ramach jednego panelu administratora. W celu usprawnienia procesów bibliotecznych oraz zwiększenia dostępności do zbiorów Biblioteki UMCS certyfikowani administratorzy nowego systemu dokonali konfiguracji domyślnego interfejsu i funkcji PRIMO. Z założenia główną funkcją katalogu komputerowego jest identyfikacja w zbiorach biblioteki dokumentu, który użytkownik zna z tytułu bądź autora. Katalog pełni zatem tradycyjną funkcję alfabetycznego inwentarza biblioteki, ale tym samym jest bardzo ważnym narzędziem wyszukiwawczym do budowania źródeł informacji bibliograficznej. Jedną z ważniejszych funkcjonalności PRIMO jest możliwość zarządzania widokami (ang. *Views*), która opiera się na profilach wyszukiwania oraz możliwości zastosowania lokalnych niestandardowych danych biblioteki, dlatego czytelnik, wpisując żądany termin w polu wyszukiwania, może wybrać konkretne zakresy wyszukiwania dla swojego zapytania⁷. Profile wyszukiwania umożliwiają zdefiniowanie grup rekordów spełniających określone warunki, tak aby użytkownicy mogli przeszukiwać i szybko znaleźć materiały oferowane przez bibliotekę. W przypadku Biblioteki UMCS zastosowano trzy zakresy wyszukiwania (ang. *Slots*):

- *Wszystko* – katalog biblioteki + zasoby online,
- *Katalog biblioteki* – zbiory przechowywane przez bibliotekę,

⁶ Źródło, [online], <https://www.aleph.pl/produkty/primo/> [dostęp: 01.02.2023].

⁷ Ogólnodostępna strona dokumentacji Ex Libris, [online], <https://knowledge.exlibrisgroup.com/Primo> [dostęp: 01.02.2023].

- *Połączone katalogi* – zbiory bibliotek BN, UJ, UMK, UMCS, KUL etc. (w ramach Network Zone).

Zastosowanie niestandardowych (lokalnych) zakresów danych umożliwia tworzenie zakresów ograniczających wyszukiwanie w strefie instytucji do określonych danych biblioteki (np. typ zasobu, dostępność czy lokalizacja). Po zdefiniowaniu lokalnego zakresu można go dodać do istniejących profili wyszukiwania, a także do profili wyszukiwania w konfiguracji widoku. W przypadku sieci biblioteczno-informacyjnej UMCS w przyszłości zdefiniowane zostaną dodatkowe zakresy wyszukiwania m.in. dla:

- *Other Institution Libraries* – ograniczenie wyszukiwania do konkretnej biblioteki specjalistycznej,
- *Other Institution Locations* – ograniczenie wyszukiwania do konkretnej lokalizacji, np. *Zbiory Medialne* Biblioteki Głównej.

W ramach ustawień domyślnego widoku systemu, chcąc umożliwić czytelnikowi wyszukiwanie określonych terminów oprócz wyszukiwania prostego, dodano elementy wyszukiwania zaawansowanego (ryc. 1), włączając dostępne inne kryteria wyszukiwania (np. temat, forma i typ dokumentu, język).

The screenshot displays the search interface of the PRIMO VE catalog. At the top, under 'Kryteria wyszukiwania', there are three radio buttons: 'Wszystko' (selected), 'Katalog biblioteki', and 'Połączone katalogi (BN, UJ, UMK, UMCS, KUL, etc.)'. Below this, a 'Filtry wyszukiwania' dropdown menu is open, showing options: 'Dowolne pole', 'Tytuł', 'Autor/Twórca', 'Temat', and 'Forma i typ'. The 'Dowolne pole' option is selected, and a search box contains the text 'a'. To the right, there are search filters for 'Język' (set to 'dowolny'), 'Data początkowa (data wydania):' (with sub-selects for 'Dzień', 'Miesiąc', 'Rok'), and 'Data końcowa (data wydania):' (with sub-selects for 'Dzień', 'Miesiąc', 'Rok'). A 'wyczyść' button is visible next to the filter area. At the bottom, there are two search boxes: 'Dowolne pole zawiera' and 'Dowolne pole zawiera'. A green 'SZUKAJ' button is located at the bottom right.

Ryc. 1. Zrzut ekranowy katalogu Biblioteki UMCS opartego na systemie PRIMO VE; Kryteria wyszukiwania zaawansowanego. Źródło: Katalog Biblioteki UMCS, [online], [dostęp: 26.01.2023].

W ustawieniach widoku dostosowano linki menu, zmieniono domyślne etykiety lub dodano nowe. W zakres konfigurowalnych łączy nawigacji (paska menu) wchodzi odnośniki wewnętrzne (etykiety), m.in. etykieta Indeksy, która pozwala przeglądać zasoby drukowane według tradycyjnych indeksów alfabetycznych. Etykieta Szukaj czasopisma umożliwia wyszukiwanie e-czasopisma, z możliwością

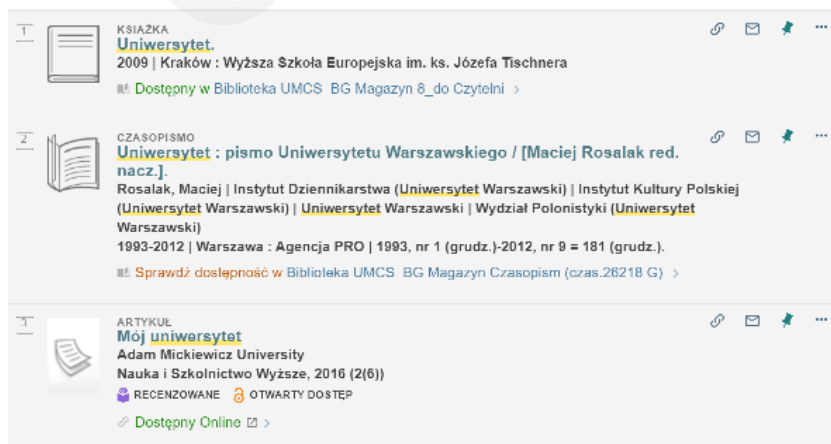
ograniczenia do konkretnej dziedziny. Ponadto opisano etykiety przekierowujące do: strony www Biblioteki, formularza zamówień międzybibliotecznych, cennika opłat i inne (Znajdź więcej) (ryc. 2).

Ryc. 2. Zrzut ekranowy katalogu Biblioteki UMCS opartego na systemie PRIMO VE; Pasek nawigacyjny z linkami. Źródło: Katalog Biblioteki UMCS, [online], [dostęp: 26.01.2023].

W menu paska nawigacyjnego uaktywniono kod QR, po zeskanowaniu którego istnieje możliwość otwierania katalogu, np. w telefonie lub przesłania linku wyszukiwań z poziomu opisów skróconych. Z paska menu możemy również zalogować się do konta bibliotecznego, zmienić język wyświetlania strony lub odtworzyć historię przeszukiwań danej sesji.

Domyślny interfejs systemu dla otrzymanych wyników z wyszukiwania został tak dostosowany, aby umożliwiał łatwą identyfikację odpowiednich dokumentów (książki, czasopisma, artykułu, zasobu elektronicznego), do których użytkownika prowadzi link, wyświetlając opcje dostępu w oparciu o zasoby tradycyjne lub dostęp online (Dostępny w; Sprawdź dostępność; Dostępny online) (ryc. 3).

Ryc. 3. Zrzut ekranowy katalogu Biblioteki UMCS opartego na systemie PRIMO VE; Krótkie wyniki wyszukiwania. Źródło: Katalog Biblioteki UMCS, [online], [dostęp: 26.01.2023].

Na liście wyników, w ramach konfiguracji widoków, dostosowano również pola opisów bibliograficznych. W erze zautomatyzowanych katalogów hasła opisu

bibliograficznego – główne (autor, tytuł) i dodatkowe (strefa opisu fizycznego, pola uwag) – stały się równorzędnym punktem dostępu, dlatego tak ważne jest dostosowanie formy tych punktów jako elementów wyszukiwania.

PRIMO VE umożliwia użytkownikom wykonywanie określonych akcji na wyszukanych rekordach. Opcje sekcji Record Actions zostały skonfigurowane w widoku pełnego rekordu. Sekcja „Wyślij do” służy do eksportowania wybranego rekordu do folderu Ulubione, możliwość wydruku opisu lub wysłania szczegółów rekordu, lokalizacji i informacji o dostępności na określony adres e-mail. Warto zwrócić uwagę na przydatną funkcję tworzenia cytatu (ryc. 4) lub generowanie bezpośredniego odnośnika tzw. Permalink.

The screenshot shows a record for the book "Ekonomia" by Mieczysław Syrek. Below the record, there is a toolbar with icons for various actions: EKSPORT BIBTEX, EKSPORT RIS, DRUKUJ, EASYBIB, ENDNOTE, REWORKS, OPIS BIBLIOGRAFICZNY (highlighted), PERMALINK, and E-MAIL. Below the toolbar, there is a list of citation styles: MLA (wydanie 7), APA (wydanie 6), Chicago/Turabian (wydanie 16), MLA (wydanie 8), and Harvard. A text box contains the citation: "Syrek, Mieczysław. *Ekonomia* / Mieczysław Syrek. Katowice: "Volumen," 1994. Print." Below the text box is a "KOPIUJ CYTAT" button. A note below the styles says: "Pamiętaj, by sprawdzić, czy opis bibliograficzny jest poprawny, zanim wykorzystasz go w swojej pracy".

Ryc. 4. Zrzut ekranowy katalogu Biblioteki UMCS opartego na systemie PRIMO VE; Tworzenie cytatu. Źródło: Katalog Biblioteki UMCS, [online], [dostęp: 26.01.2023].

W widoku skróconego opisu włączona została funkcja szybkiego linku (ang. *Quick Links*), która w przypadku dołączonych do zasobów elektronicznych plików PDF lub wersji HTML pozwala czytelnikowi na bezpośrednie przejście do pełnego tekstu. (ryc. 5).

The screenshot shows a record for an article titled "Parkinson's Disease and Post-COVID-19 Syndrome: The Parkinson's Long-COVID Spectrum". The record includes a table with the following data:

Outcome measures
Sex, male
Race/ethnicity
White
Black
Other
Age at PD diagnosis, years
PD disease duration at time of

Below the table, there is a "Quick Links" section with the following options: RECENZOWANE, OTWARTY DOSTĘP, PDF, HTML, and Dostępny Online. The record also includes a "Keywords" section: "COVID-19; Parkinson's disease; SARS-CoV-2; Long COVID; Post-COVID-19 syndrome Article Note...".

Ryc. 5. Zrzut ekranowy katalogu Biblioteki UMCS opartego na systemie PRIMO VE; Szybki link-*Display Quick Links*. Źródło: Katalog Biblioteki UMCS, [online], [dostęp: 26.01.2023].

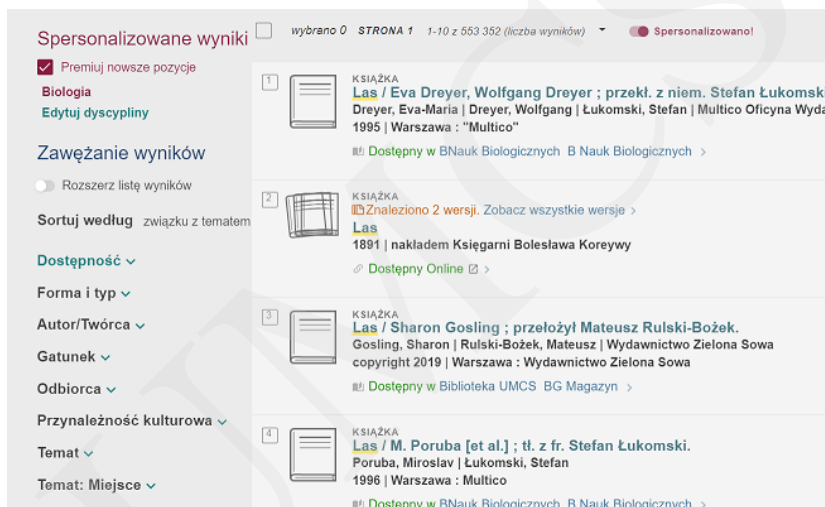
Modyfikacjom uległ również widok pełnego opisu rekordu, prezentowany w katalogu jako Szczegóły (ryc. 6). Menu konfiguracyjne PRIMO pozwala administratorom zarządzać prezentowanymi polami z poziomu rekordów bibliograficznych, dając im możliwość samodzielnego wyboru tych danych. Przekłada się to na wzbogacanie opisów o stosowane np. pola lokalne (ang. *Local Fields*) w danej bibliotece, ewentualnie wzbogacenie tymi danymi paska faset (filtrów). Konfiguracja funkcji Manage display and local fields umożliwia po pierwsze zdefiniowanie reguł normalizacji używanych do wyświetlania informacji dla gotowych pól rekordu w formatach źródłowych MARC21, UNIMARC, np. autor, wydanie, język publikacji, format i typ oraz inne, których można używać do wyświetlania jako inne elementy opisu wyświetlanego dokumentu. Z kolei definiowanie pola lokalnego (ang. *Local Fields*) polega na mapowaniu dodatkowych informacji z rekordu źródłowego. Pola te mogą być następnie wykorzystywane do rozszerzania zapytań wyszukiwania, filtrowania (faset) wyników wyszukiwania za pomocą wyświetlania dodatkowych informacji w skróconych i pełnych widokach rekordów. Mapowanie dotyczy pól MARC21 rekordu bibliograficznego z zakresu pól 009, 09X, 490, 5XX, 69X i 9XX.

Szczegóły	
Tytuł	Forum Pedagogiczne / [Adam Solak red. naczej.]
Twórca	Solak, Adam (1962-) Redakcja > Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego >
Opis fizyczny	21 cm.
Wydawca	Warszawa : Wydaw. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2011, 1-.
Data publikacji	2011-
Uwaga	Od 2012, 2 [Dariusz Słepkowski red. naczej.] Od 2021, 1 [Jan Niewęglowski redaktor naczelny]. Od 2021, 1: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyński Ukazuje się również w wersji elektronicznej. Tekst, streszczenia angielskie, polskie.
Częstotliwość	Półrocznik
Forma i typ	Czasopisma
Temat	Pedagogika > Czasopismo naukowe > Czasopismo pedagogiczne > Czasopismo polskie >
Dziedzina i ujęcie	Edukacja i pedagogika
Inny tytuł	Forum Pedagogiczne UKSW
Język	polski angielski
Identyfikator	ISSN : 2083-8325 OCLC : (OCoLC)802635134
Typ	Czasopismo naukowe Czasopismo pedagogiczne Czasopismo polskie
Tytuły powiązane	■ : "Epistemological diversity" in education philosophical and didactic considerat ■ : "Megatrendy" we współczesnym świecie : perspektywa europejska >

Ryc. 6. Zrzut ekranowy katalogu Biblioteki UMCS opartego na systemie PRIMO VE; Szczegóły pełnego widoku rekordu. Źródło: Katalog Biblioteki UMCS, [online], [dostęp: 26.01.2023].

Zawężanie wyników wyszukiwania, dzięki dużej szczegółowości katalogowania w ramach Network Zone, zastosowaniu uniwersalnych haseł Deskryptorów Biblioteki Narodowej (DBN), dodawaniu pojedynczych cech formy dokumentu,

dziedziny, treści opracowywanych publikacji sprawia, że „zmieniony” model opisu bibliograficznego z bogatszym zestawem danych mógł zostać wykorzystany do uszczegółowienia faset. Przekłada się to na otrzymywanie przez czytelnika dokładnych wyników przeszukiwań, do których może zastosować dodatkowe filtrowanie nazywane tzw. zawężaniem fasetowym (ryc. 7).

Ryc. 7. Zrzut ekranowy katalogu Biblioteki UMCS opartego na systemie PRIMO VE; Zawężanie wyników przy pomocy paska faset. Źródło: Katalog Biblioteki UMCS, [online], [dostęp: 26.01.2023].

W przypadku preferowanej dyscypliny naukowej podczas ogólnego zapytania wyszukiwawczego (Wszystko) dostępna jest funkcja Personalizuj, która ograniczy wyniki wyszukiwania publikacji do konkretnych dziedzin wiedzy.

Zaprezentowane widoki mogą posiadać inny wygląd niż domyślny i można je definiować przy pomocy pakietów kastomizacji (ang. *Customization package*). W zawartości pakietów znajdują się arkusze stylów CSS, pliki HTML oraz skrypty JavaScript, przy pomocy których dokonano zmian odnoszących się do strony funkcjonalnej i wizualnej obejmujących np. kolorystykę czy styl czcionki⁸. W widoku skróconego opisu dodano sygnaturę dziedzinową (KBK) stosowaną do klasyfikacji zasobów z obszarów wolnego dostępu biblioteki. Sekcje Wirtualnej półki i Wyślij do w widoku pełnego rekordu zostały przesunięte poniżej opisu bibliograficznego (Szczegóły), aby były dodatkowym atutem wyników wyszukiwania.

⁸ Filmy instruktażowe, [online], Intro to Primo VE – Polski – Ex Libris Knowledge Center (exlibrisgroup.com) [dostęp: 01.02.2023].

Wyszukiwarka PRIMO zapewnia bogate wyszukiwanie treści zasobów elektronicznych licencjonowanych baz danych i dostępnych w Open Access za pośrednictwem Central Discovery Index (CDI). Zasięg kolekcji elektronicznych systemu jest bardzo szeroki, odzwierciedla dostępne artykuły w czasopismach, e-booki, filmy, recenzje i wiele innych dokumentów. Treści te są starannie agregowane przez rozległą sieć dostawców baz danych⁹. Opisy dla publikacji elektronicznych są uzupełniane o nowe pozycje i pobierane ze strefy wspólnej ALMY (ang. *Community Zone*) lub importowane ze źródeł zewnętrznych, np. repozytoriów, bibliotek cyfrowych. Metadane z Biblioteki Cyfrowej UMCS zostały zaimportowane do wyszukiwarki PRIMO za pomocą funkcji importu z zewnętrznych źródeł danych. Proces ten odbywa się codziennie o stałej porze z wykorzystaniem protokołu OAI-PMH i obejmuje nowe rekordy oraz te, które zostały zmodyfikowane. Przeszukiwanie pełnotekstowych e-zasobów ma szczególne znaczenie dla pozyskiwania informacji i zwiększenia dostępności do źródeł bibliograficznych potrzebnych użytkownikowi. Na poziomie portfolio lub kolekcji, dzięki dodanym uwagom publicznym, można generować wyświetlanie w PRIMO informacji o szczegółach dostępu, ewentualnych problemach technicznych powodujących czasowy brak dostępu do danego zasobu elektronicznego. Z aktywowanych zasobów elektronicznych czytelnik może korzystać przy pomocy wyszukiwarki zarówno na terenie kampusu, jak i poza uczelnią.

Nowy system biblioteczny posiada ciekawe narzędzie analityczne ALMA Analytics, które umożliwia tworzenie raportów dotyczących działalności biblioteki. *Analytics* jest integralną częścią systemu i pozwala na korzystanie z gotowych raportów oraz tworzenie własnych. Dzięki tej funkcjonalności skonfigurowano raporty dotyczące aktywnych wypożyczeń na kontach czytelników, prolongat w systemie, czy np. wykorzystania zasobów elektronicznych. Poprzez filtrowanie danych możliwy jest wybór konkretnej biblioteki systemu biblioteczno-informacyjnego UMCS, aby dokonać analizy np. najczęściej poszukiwanych publikacji. Może się to przełożyć na wspólną politykę gromadzenia w całym systemie bibliotecznym czy potrzeby przechowywania wieloegzemplarzewego księgozbioru w magazynach bibliotecznych. W ramach ALMA Analytics do pozyskiwania statystyk z wyszukiwarki można wykorzystać raporty z PRIMO Analytics. Działania analityczne dotyczące katalogu przy wykorzystaniu tego narzędzia mogą dotyczyć np. raportów:

- *Facets* – otrzymujemy miesięczny raport dotyczący liczby przypadków użycia określonych faset,

⁹ Ogólnodostępna strona dokumentacji Ex Libris, [online], Central Discovery Index: Primo – Ex Libris (exlibrisgroup.com) [dostęp: 01.02.2023].

- *Actions* – otrzymujemy raport z liczbą sesji podzielony według lokalizacji (kraju) użytkownika czy raport dotyczący średniego czasu trwania sesji, całkowitej liczby podjętych działań i liczby logowań użytkowników w ramach sesji,
- *Zero Result Searches* – otrzymujemy raport z wyszukiwań, które nie przyniosły żadnych rezultatów.

Dostępność i optymalizacja użyteczności wyszukiwarki dla użytkowników katalogu zależy w dużej mierze od prac administratorów systemu. W niektórych przypadkach możliwe usługi zostały wyłączone ze względu na prawa autorskie lub inne dyrektywy, np. regulamin biblioteki. Przykładowo ukryto funkcję zamówień digitalizacji. Przystosowano natomiast formularze zamówień do magazynów książek, czasopism czy wypożyczeń międzybibliotecznych. Wyszukiwarka PRIMO oferuje więcej możliwości nieopisanych w niniejszym artykule, takich jak różne sposoby eksportowania czy drukowania wyników wyszukiwania, przeglądania listy rekomendowanych tytułów itp., ale pełne rozpoznanie nowego narzędzia i możliwości, jakie daje użytkownikowi PRIMO, wymaga czasu i prawidłowych konfiguracji.

Przejrzyste udostępnienie informacji o posiadanych zbiorach drukowanych oraz elektronicznych było głównym założeniem prac związanych z konfiguracją wyszukiwarki PRIMO. Nowy interfejs katalogu ma zapewnić użytkownikom opracowaną według jednolitych zasad informację o zasobach w całym systemie biblioteczno-informacyjnym UMCS. Na każdym etapie prac konfiguracyjnych dotyczących: prezentacji danych w katalogu, zakresów wyszukiwań, formularzy zamówień, portfolio (dostęp online), administratorom zależało na optymalnym wykorzystaniu funkcjonalności PRIMO. Świadomość, że nie wszystko zostało dopracowane i należy wnikliwie analizować dostarczone narzędzia systemu ALMA służące do zarządzania funkcjami PRIMO, pozostaje głównym zadaniem administratorów.

System oferuje ciekawe rozwiązania, ale stawia też kolejne zadania, które wraz z nowymi „wydaniami” ALMY ukazują się jako nowe funkcjonalności. Przykładowo w kolejnym wydaniu (cyklu majowym) zwiększono zakres typów materiałów fizycznych. Będzie to bardzo korzystne dla bibliotek posiadających i udostępniających specjalistyczne materiały, np. fascykuly, instrumenty muzyczne czy modele anatomiczne. W celu ulepszenia mechanizmu wyszukiwania ALMY firma Ex Libris co sześć miesięcy (zazwyczaj w maju i listopadzie) reindeksuje wszystkie dane o zasobach. Proces ten rozpoczyna się po danym wydaniu i trwa parę dni dla każdej instytucji. Ponieważ reindexacja jest uruchamiana stopniowo, po jej zakończeniu zalecane jest testowanie poprawek indeksowania lub wszelkich nowych funkcji zależnych od procesu reindexowania¹⁰.

¹⁰ Ogólnodostępna strona dokumentacji Ex Libris, [online], Central Discovery Index: Primo – Ex Libris (exlibrisgroup.com) [dostęp: 01.02.2023].

System chmurowy to pewność pracy zawsze na najnowszej wersji oprogramowania bez konieczności samodzielnej aktualizacji, niemniej jednak wdrażane zmiany po aktualizacjach oraz nowe zadania konfiguracyjne wymagają analizy, rozpoznania i odpowiedniej reakcji administratorów ALMY i PRIMO. Wszystkie te dostosowywania są prowadzone na bieżąco i mają duży wpływ na jakość prezentowanych danych w katalogu Biblioteki UMCS, tak aby nowy system jak najlepiej realizował podstawową i najważniejszą funkcję biblioteki – jak najszybszy dostęp do interesującego czytelnika materiału bibliotecznego, bez względu na jego formę.

Podsumowanie

Wdrożenie systemu ALMA z wyszukiwarką PRIMO VE w Bibliotece UMCS wpłynęło na zwiększenie innowacyjności i polepszenie jakości usług bibliotecznych świadczonych czytelnikom. Pozyskanie dzięki Bibliotece Narodowej¹¹ nowoczesnego systemu bibliotecznego przyniosło ze sobą istotne zmiany w przetwarzaniu i udostępnianiu danych Biblioteki UMCS. Nowa platforma biblioteczna w dużym stopniu zmieniła sposób udostępniania czytelnikom zasobów w środowisku sieciowym Uniwersytetu. W przyszłości pełne wykorzystanie bogatego instrumentarium systemu pozwoli na wprowadzenie potrzebnych i nowych funkcjonalności dla użytkowników katalogu biblioteki, który zapewniając dostęp do zaufanych i autorytatywnych materiałów naukowych, stanowi kluczowe źródło łączące użytkowników z treściami niezbędnymi do uczenia się, nauczania i badań. Biblioteka jest bowiem miejscem, gdzie nowe technologie informacyjne mogą zostać połączone z tradycyjnymi zasobami wiedzy.

Bibliografia

- Dziubecki M., *Innowacyjne kierunki rozwoju platform usług bibliotecznych*, „Biuletyn EBIB” 2020, nr 2, [online], <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/672/707> [dostęp: 01.02.2023].
- Dworniak A., Grochowska D., Kmiecikowska B., et al., *Zarządzanie informacją w lokalnym środowisku akademickim. Doświadczenia Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu w pracy*

¹¹ Wszystkie koszty wdrożenia i utrzymania systemu pokrywa Biblioteka Narodowa – operator Priorytetu 1. Kierunku Interwencji 1.2. Budowa ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek Programu Wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025”. Wdrożenie systemu Alma i wyszukiwarki Primo w naszej bibliotece zostało zrealizowane przez Bibliotekę Narodową.

- w nowym systemie bibliotecznym, „Biuletyn EBIB” 2022, nr 206, [online], <https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/822/852> [dostęp: 01.02.2023].
- Filmy instruktażowe, [online], Intro to Primo VE – Polski – Ex Libris Knowledge Center (exlibrisgroup.com) [dostęp: 01.02.2023].
- Kmiciekowska B., Olińska I., Piotrowski D., *FOLIO, OLE oraz TIND, czyli nowoczesne platformy usług bibliotecznych: open source i jego komercjalizacja*, „Biuletyn EBIB” 2016, nr 8 (170), [online], <https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/3935/498-2219-2-PB.pdf?sequence=1> [dostęp: 01.02.2023].
- Kozłowski J., *Problem platform usług bibliotecznych w Polsce*, „Biuletyn EBIB” 2016, nr 8 (170), [online], <https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/163/157> [dostęp: 01.02.2023].
- Kuźmicka-Gogiel A., *Usługi elektroniczne oferowane przez biblioteki*, „Biuletyn EBIB” 2015, nr 1 (155), [online], <https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/310/308> [dostęp: 01.02.2023].
- Marcinkowski P., *Tradycja i nowoczesność. Aleph i Alma jako przykład różnych możliwości wyboru*, „Biuletyn EBIB” 2017, nr 1, [online], <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/156/228> [dostęp: 01.02.2023].
- Ogólnodostępna strona dokumentacji Ex Libris, [online], Central Discovery Index: Primo – Ex Libris (exlibrisgroup.com) [dostęp: 01.02.2023].
- Piotrowicz G., *Współczesna biblioteka akademicka w ujęciu systemowym, integrującym jej przestrzeń fizyczną i elektroniczną*, „Biuletyn EBIB” 2015, nr 1 (155), s. 1–2, [online], <https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/314/311> [dostęp: 01.02.2023].
- Przepisy katalogowania, Biblioteka Narodowa, [online], <https://przepisy.bn.org.pl/> [dostęp: 01.02.2023].
- <https://www.aleph.pl/produkty/primo/> [dostęp: 01.02.2023].